GIÁM ĐỐC NƯỜNG — Số 1941 1665 — MỖI SỐ 1 $ 02 — PHÁT HÀNH TỪ 4 OCTOBRE 1923

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

BIBLIOTHÈQUE N° 447

HANOI

	Một tháng	Ba tháng	Sáu tháng	Một năm
Các làng và Các công-sở	»	$ 1.75	$ 3.50	$ 7.00
Nhà-nước, Bảo-hộ và các thuộc-địa	$ 0.60	$ 1.60	$ 3.00	$ 6.00
Thương-hồ và chùa	$ 0.55	$ 1.50	$ 3.00	$ 6.00
Bác-sỹ, Trạng-sư và giáo-sư	$ 0.50	$ 1.40	$ 2.80	$ 5.60
Người đứng đầu các nhà	$ 0.60	$ 1.60	$ 3.20	$ 6.40
Các số đặt biệt	$ 0.75	$ 2.25	$ 4.50	$ 9.00
Nước ngoài	$ 0.90	$ 2.50	$ 5.00	$ 10.00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur: 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.
1re page
Une seule insertion. . . . 0 $ 30 le c/m
Par contrat annuel . . .
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 12 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Một sở dương-hải ngư-nghiệp

Ngày 14 Septembre vừa rồi, quan Toàn quyền có ký một đạo nghị-định đặt ra sở dương-hải ngư-nghiệp thuộc ngay dưới quyền quan Toàn quyền. Sở này là một cơ-quan khảo-cứu để tìm cách thu lợi các giống sinh-vật ở các miền bể về vùng bán-đảo Đông pháp, tức là để cải-lương ngư nghiệp cho xứ Đông-pháp ta vậy.

Trong khoảng tháng Janvier 1921 đã có một đạo nghị định định về điều lệ đánh cá bể và định tiền thưởng cho những tàu đánh cá bể. Nay lại lo cái ngư-nghiệp của xứ mình còn hỗ lậu quá, đặt hẳn ra một sở chuyên khảo-cứu về ngư-nghiệp để đem những phương-pháp ngư-nghiệp thật hoàn hảo mà chỉ bảo cho nhân-dân. Cái lòng Chính phủ mưu lợi cho dân như thế thật là cần-quyền chu-chí.

Ôi! cái ngư-nghiệp ở xứ Đông-pháp ta quả là một nghề sinh lợi rất to, mà xưa nay người mình không hề có ai nghiên cứu đến. Xứ Đông-pháp ta đông nam ở bể, bải-ngạn-tuyến rất dài, sản các loài hải-vật rất nhiều, thật là một cái kho báu không bao giờ vơi, một cái nguồn lợi không bao giờ cạn. Nếu mình biết lợi dụng cái thiên-sản tự-nhiên ấy mà khoáng-trương cái nghề nghiệp của mình cho được hoàn-thiện, bồi dưỡng cái ngư lợi của mình cho được lâu dài, thì cái sinh-kế của người mình, cái đồ nộng là một mối lớn. Tiếc thay! người mình hướng-lại không chú-trọng về thực-nghiệp, it ai có cái chí phát-khởi, có cái tài kinh-doanh, một cái lợi nguồn quí báu thế, mà mấy mươi đời nay bỏ phí bỏ hoài, chỉ để làm ruột cái tăng phẩm cho mấy chú tàu-ô, mỗi năm mỗi chuyến, người mình chỉ có những dân miền bể, đánh chài đánh lưới, mưu cái sự sinh-hoạt cần-con, làm dại làm khờ, lợi ích có được là mấy. Một cái mối lợi tự-nhiên, trời sinh ra ở xứ mình để nuôi mình, mà mình không biết hưởng, chẳng là đáng tiếc mà đáng giận lắm ru?

Ở các nước văn-minh bây giờ, nghề đánh cá bể cũng gọi là một nghề rất trọng-yếu. Trong nước có những công-ty đánh cá, tư-bản rất hùng-hậu, khí-nghệ rất tinh-lương. Điều lệ đánh cá tự Chính-phủ qui-định rõ ràng, không ai được phạm phép mà tối tân loài cá. Bởi vậy thu lợi đã được hậu, mà sinh lợi không bao giờ cùng, cái ngư-nghiệp thành ra một mối lợi lớn trong nước.

Chính-phủ ta cũng hết lòng lo tính cho dân ta được mọi bề lợi ích, không nỡ bỏ cái lợi-nguyên quí báu ấy mà không thu lại làm một cái sản nghiệp lớn cho dân ta, nên mới lập ra sở Dương-hải ngư-nghiệp này để vì dân ta cải-lương ngư-nghiệp. Song, phàm việc gì cũng vậy, Chính-phủ chỉ kiếm ra cho dân cái mối lợi, mà lợi hay không lợi là tự dân mình chịu làm cùng không, mình không ăn mà mong ai ăn mướn cho no; mình không đi mà mong ai đi giùm cho tới. Kia người Nhật, người Tàu sang tận Mỹ-châu làm nghề đánh cá, trèo non lặn suối mà kiếm được chút lợi người ta còn chẳng từ. Mình có đồng của chôn kể nhà, mấy mươi ngàn năm chẳng ai nhìn nhận; nay đã nhờ có người đưa đường chỉ nẻo, anh em trong nhà còn không biết xúm tay xúm châu vào mà đào mà bới, chẳng điều lắm ru? Huống hồ lại được Chính phủ tường-lệ cho, thì cái ngư nghiệp ở xứ ta thật có trăm phần lợi mà không một phần thiệt.

Khuyên các nhà tư-bản ta mau mau chiếm lấy cái quyền ấy, hoặc độc lực sáng biện, hoặc hợp cổ kinh-doanh, mua lưới mua tàu, thuê dọc bờ bể mà lập nên những xưởng làm mắm, làm khô, nấu dầu, đóng hộp. Dương cái buổi toàn thế-giới đương khổ về nỗi đồ ăn có nhau, thì chẳng những đồ ăn của mình được cái đại-tôn thực-phẩm ấy, thì chẳng những đồ ăn của mình được sung-túc, mà lại là một thứ đồ hàng xuất càng tiêu thụ được nhiều. Không nói đâu xa, ngay những xứ lân-cận với mình như Phúc-kiến, Hà-châu Tấn gia pha. Hương-cảng đều là những nơi hiếm cá cả, chẳng lo gì có hàng ế mà không bán được giá cao. Coi sổ đồ hàng xuất cảng ở cửa Sài-gòn, có một cái cá Biển-hồ mà mỗi năm bán ra ngoài còn được sáu, bảy triệu quan tiền Tây, thì cái lợi cá bể tất gấp trăm gấp ngàn cái sổ ấy. Tài-sản trong nước mỗi năm chẳng thêm được một cái sổ thu nhập rất lớn ư?

Và lại những dân miền bể ở nước ta, ruộng đất không có mà giống thì làm nghề thì vụng, tay lòe chẳng đủ hơm nhài, tính cảnh thật là gian khổ. Nếu có thêm được cái nghề mới ấy, thì kẻ làm tàu, người làm lưới, kẻ làm mắm, người làm khô, kẻ công này, người việc kia, có cơm ăn, có việc làm, cũng đỡ được bao nhiêu người thất nghiệp.

Thu được cái của trời bỏ phí, mà được cái mối lợi vô-cùng, vừa ích cho mình, vừa ích cho người, có tư bản mà dùng về những việc như thế mới là chính-đáng.

P.

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-báo rằng phàm những số tiền quá hai hào (0 $ 20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-da (mandats-postes); chớ dùng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng tim[illegible]*res xin gửi bằng tem giản thư (timbres-postes), từ thứ 0 f.10 (0 $ 04) trở xuống; chớ dùng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.*

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 2 Octobre 1923

Việc nước Thổ

Mustapha Kémal Pacha có báo cho M. Poincaré rằng khi nào nghị-viện quyết nghĩ xong, thì chánh-phủ nước Thổ sẽ phúc lại bức thư của Đồng-minh ngày 23 Septembre. Mustapha Kémal Pacha nói rằng hiện đã hạ lệnh cho tướng sĩ không được tiến nữa. Tướng quân Ismet sẽ đại-diện nước Thổ trong cuộc hội-nghị Mendania. Sau ông có yên-cầu việc rút quân ra khỏi miền Thrace. Từ khi tiếp được thư của Mustapha Kémal và bản từ trình của M. Franklin Bouillon, thì dự-luận ở Paris và ở Rome đã có chiều ôn thỏa.

Việc nước Hy lạp

M. Venizelos đã đáp lại hội đồng cách-mệnh rằng ông sẽ giúp sức vào những việc có lợi cho nước, nhưng ông không có giữ quyền chức gì cả. Ông cử M. Damos, và M. Caccialdanes nguyên đại-sứ ở Paris và ở Londres lại ra giữ quyền-chính.

Hội-đồng cách-mệnh đã quyết nghĩ giao cho chánh-phủ mới cái quyền công bố các nghị-định và các cải-dụ. Hội-đồng cũng định rằng những nhà chánh-trị phải đi sẽ phải giam mãi đến khi nghị-viện họp nghị mới được thả.

Bordeaux, ngày 3 Octobre 1923

Việc nước Ai-cập

M. Franklin-Bouillon lại đệ trình các quan chánh ấy-viên Đồng-minh tại Constantinople lời khẩn-nghị của nước Tuổ-nhĩ-kỳ bảo về việc ngày thứ ba này sẽ đặt một cuộc hội-đồng bình-vụ để bàn cái thể-lệ rút quân ra khỏi miền trung-lập tại các eo bể, và tại xứ Thrace.

Youssouf Kémal, thượng-thư bộ ngoại-vụ ở Angora có đi cho quan thủ-tướng Poincaré rằng: Trong khi đợi chánh phủ Angora phúc lại Đồng-minh, thì ông đã hạ-lệnh cho các tướng-tá Đồng-minh phải hoãn việc tiến binh vào Constantinople và các eo bể. Theo như lời trưởng-quân Harrington nói về việc rút quân ở miền Dardanelles thì Mustapha Kémal đã hạ-lệnh cho các đồn tiền-phong rút về để khỏi gặp quân lính nước Anh ở miền Chanak.

Báo *Temps* có nói rằng nghị-viện Angora ưng-chuẩn cái thái-độ của chánh-phủ trong cái vấn-đề Đông-âu, và cho phép cử một viên đại biểu đến dự hội-nghị Moudania và các đại biểu đến dự hội đồng giảng hòa.

Việc nước Hy-lạp

Vua Constantin đã khởi-hành ở Athènes đi Palermo. Nhân-dân ai nấy nghiễm nhiên không có lưu ý đến.

Vua mới là Constantin II đã tiếp hội-đồng Cách-mệnh. Đại-tá Gonastas chức mừng vua Constantin II.

M. Politis từ chối không nhận cơ bộ ngoại-vụ. M. Diomidos cũng từ chối không nhận bộ Tài-chính.

Các quan thượng-thư cũ cũng các quan-chức bị bắt sẽ phải đem đến một cái đảo để giữ đấy cho đến khi xử việc các viên ấy.

M. Cacoidanes được cử làm đại-sứ tại Londres.

Nước Roumanie và nước Yougoslavie

Nhân dịp việc đặt đường cương-giới trong miền Banat cho hai nước Roumanie và Yougoslavie có nhiều điều hai nước không hợp ý với nhau nên có viết thư xin quan Poincaré cử một viên trọng tài đại-phán để phân giải các mối phân tranh có thể xảy ra sau này. Bộ ngoại-vụ ở Paris đã tiếp được hai bức thư lời lẽ giống nhau như một.

Tài-giá quốc-trái: 3½ - 59,50. — 4 /. 1915, 62,5 — 5/. 1915 1916. 76, 75 — 5/. 1920 89,80 — 6-/· 1920 91.20.

Tin Trung-hoa

Việc Bắc kinh

Trong quốc-hội những nghị-viên về đảng chính học và đảng lợi hữu quyết đem cái nghị-án Đường-thiệu-Nghi tổ chức nội-các hiện vào tập chương trình nghị-sự.

Ngô-bội-Phu điện về Lê-nguyên-Hồng chủ lưu Vương sáng-Hoè thuyết nội-các, không tới lại mời Nhanhạc-Khải.

Lê nguyên-Hồng mới Lý-liệt-Quân vào kinh, Lý đã khởi hành, hiện đến Hán khẩu. Lê phái người tới đợi hoan nghênh.

Lê-nguyên-Hồng cận lại càng thêm cái thái độ bí quan, nó với người thân rằng: Ta muốn thống nhất mà Tào Côn phương hại ta; ta muốn cầu cố nội-các mà Ngô-bội-Phu phương hại ta. Ta sẽ thành minh thiết thực những nỗi khó khăn, lập tức từ chức ra khỏi Bắc-kinh là để đợi quốc dân công phán.

Việc Quảng đông

Trần-tiếu-Minh vốn là một người phú thương, không từng có cái kinh nghiệm về chính trị, chẳng qua cùng Trần-quỳnh-Minh có tình nghĩa cũ, nên Trần cố suy cử: các tướng hiện thấy nói Tịch-Nho là một nhà đại tư-bản, cũng theo ý Trần mà phụ họa để mong có người trả bài quân-lương cho Nhưng từ khi Tịch-Nho [illegible] để tài chính cũng không giải quyết được cái gì các tướng hiện xúm lại sách nhiễu yêu cầu, không sao ứng phó được; nhân thế khiến khỏi nhiệm người oán trách, chưa chắc có giữ được cái địa vị ấy yên-ổn không.

Cái chính-sách bảo-hộ hải-thuyền ở nước Mỹ

Sau khi chiến tranh, chính-phủ nước Mỹ đem thất cái sự-nghiệp hải-thuyền của các nước trong thế-giới đến đã điều tệ cả, muốn chữa cơ phẫn-phối, sáng lập một cái cơ-sở hải-thuyền của nước Mỹ để chiếm lấy cái hải-quyền rất lợn trong thế-giới sau này, bèn thực-hành cái chính-sách bảo-hộ hải-thuyền. Cái chính-sách ấy mà thực hành được thì phàm những sự nghiệp hải-thuyền trong thế-giới đều phải chịu một cái đả kích rất đau, mà thứ nhất là những nước vẫn giữ bá quyền về nghề bể, vậy như nước Anh thế nọ cũng phải thua phương đối-phó.

Trong cái chính-sách bảo-hộ hải-thuyền ở nước Mỹ có một điều đặt ra tiền bồ-trợ cho các hải-thuyền là nội dung đã minh-bạch đích-xác; nhưng cứ theo như bản dự án của chính-phủ Mỹ đương đệ-nghị ở Hạnghị-viện thì có mấy điều nên như sau này: 1· Phàm những hàng-hóa bỏ xuống hải-thuyền nước Mỹ mà vận-tải đến nội-địa nước Mỹ thì tiền cước xe hỏa cũng được chiết khấu nhẹ hột. 2· Phàm những hàng hóa ở nước Mỹ lải đi, chở bằng hải-thuyền nước Mỹ thì tiền thuế tem các kiện hàng cũng được chiết khấu nhẹ hơn. 3· Phàm những hải-thuyền ghé vào các hải cảng nước Mỹ, bất luận là quốc-tịch nào, tiền cảng-thuế thu gấp hai trước, mà lấy cái khoản thu nhập đó dùng về việc tường-lệ hải-thuyền nước Mỹ. 4· Phàm những đi đến các nơi đến nước Mỹ phải do hải-thuyền Mỹ chở. Trong bốn điều ấy điều thứ ba chính là đánh thuế nặng hải-thuyền các nước chở đến hải-cảng nước mình, nhưng nếu làm như thế thì thành ra đãi-ngộ hải-thuyền ngoại-quốc sai biệt đấy, không khỏi trái điều ước thông thương, sợ người ngoài phản kháng cho nên cố hải-thuyền nước mình càng nước ngoài nhất-luật tăng hội cảng thuế cả. mà lấy cái khoản thu-nhập ấy dùng về việc tường-lệ hải-thuyền nước mình thì kỳ-thực cũng khác gì chỉ đánh thuế nặng riêng những hải-thuyền các nước, mà người ngoài không có chỗ nào can-thiệp được vậy.

Cái chính-sách đó ảnh-hưởng đến hàng-nghiệp trong thế-giới cực to. Nhất là nước Anh xưa nay là một nước giữ cái chủ-nghĩa mậu-dịch tự-do, nghề hải-thuyền của nước Anh vốn cũng không được chính-phủ bảo-hộ chút nào mà nay ra đương trường đấu chiến với những hải-thuyền mỹ được chính-phủ hết sức bảo-hộ, thật là một cái đả kích rất đau; cho nên mới nghe được tin ấy, hải-thuyền tổng-hội ở nước Anh đã khai hội nghị mấy lần; đề-quốc thuyền bạc ủy-viên hội cũng vì việc ấy đặt hẳn ra một hội đồng ủy-viên để thương-lượng cái phương-pháp đối-phó; thương-vụ-viện nước Anh cũng hết sức yêu-cầu với chính-phủ phải kịp nghĩ cái mưu-hiệu-hậu về vấn đề hải-thuyền. Coi thế thì biết cái chính sách bảo-hộ hải-thuyền ở nước Mỹ ảnh-hưởng đến hàng-nghiệp trong thế-giới biết là nhường nào! Mà cái sự nghiệp hải-thuyền của người Anh thịnh hay suy sau này là quan-hệ ở cái hồi này to lắm vậy.

X.

Tự do diễn đàn

Cái tệ buôn người bán thịt

(Nơi thầu, mua gá, chứa những trẻ bị đỗ đành)

Ôi! Từ ngày dư-luận để xướng lên vấn-đề cái tệ buôn người bán thịt, đã từng được nghe biết bao nhiêu lời thống-luận, biết bao nhiêu bài lai-cảo trong các mục thời-sự, việc vật các tỉnh nhất là ba tỉnh Bắc-kỳ ta: Hanoi, Haiphong, Nam-định, ấn-hành ở trong các nguật-báo hàng ngày không phải là ít vậy. Thiết tưởng lục tra kê cứu những đơn trình mật cơ, những bài đăng mật châu, chị gái, em thơ, vợ non, hầu nõn, người làng, con ở (con thơ và đứng thời) hoặc bị thất-lạc, hoặc bị đỗ đành mất biền tự nhiên, so sánh lực với số điều tra nhân số, một năm lấy giảm bấy chục đứa trẻ sang bèn bị bán dụi cũng không quá ngoa lời nói vậy.

Ôi! Một gia-đình con là cha mẹ, cháu là ông bà, anh là em, em là chị, vợ là chồng, chồng là vợ; mâu mủ phân-ly, tình thâm hai ngả; đứt là chia-ế vì lúc bất ngờ, vô cớ, không bệnh tật, không ốm đau, mất tâm mất tích, những sự ấy rất rẻ không được đối-hỏi tìm thời, đối đăng từ lâu, cũng đến nỗi cầm xương tàn cũng không còn trong tấy, mối thực đau xẻn khổ não thay cho những nhà bị cảnh-ngộ như vậy Ấy-cũng vì sự nguy-biến bất-ngờ, mất người vô-cớ, mà đã gây nên biết bao nhiêu nỗi thê-thảm trong một gia đình khốn nạn kia! Mẫu mà đứt ruột ra, cha mẹ nào là chẳng yêu con, cũng lao khổ nhọc biết bao mới nuôi nắng được nên thân người, bỗng dưng đương ăn đương chơi đề bụ sum họp, vui vẻ đoàn-viên, thốt nhiên biền lạc đau mất, như có người cướp sống mang đi, cũng không quá nhanh như vậy.

Thành ra tự đấy ma đi, những người bị cái tình-cảnh ấy thời thì chuốc não mua sầu: có kẻ khóc thảo khôn xiết, đeo bệnh vào mình, bỏ cả buôn bán làm ăn. Có người ngày đêm thương nhớ, không sao nằng lờ quên bằng mà sinh lòng chán cảnh, chán đời, dần dần bỏ bạc bỏ nhà, nghiện ngập rông dài, để mất gia-đình từ đó! Giờ khác nào họ chẳng tự-tử đến bỏng hình người con cái lạc khuất mất đi. Tưởng họ [illegible] biết bệnh-phúc là gì nữa! Đau đớn nỗi tâm thay!!

Có trình thưa bá-cáo, tìm rao trong độ giảm bấy tháng một năm thì cũng tịnh vô ám tín, cũng chẳng qua lâu ngày thì im chuyện, ai còn chú ý lưu tâm tìm đó cho được? Ôi! Một nỗi mà năm năm đến hàng giảm bấy chục người lạc mất tâm hơi, không thể tìm ra tông tích được, chẳng hóa ra việc tuần-cảnh, đo thăm còn chưa được cho chi-chi mà nên thế ru? Nhà nước vẫn lưu tâm về việc đó, để bắt sức trốc nã những bang đạ-tặc mọi-mãn, chuyên nghề bắn thịt buôn người một đôi khi thật, song hiềm vì sự hình-phạt pháp-luật còn nhẹ: bọ giam tại tội chăng nữa, [illegible] năm khỏi sai, mười, ấm tháng, hai mươi tháng tội giam là cùng, chẳng qua thêm cho chúng chỗ ngồi chân nương mình để sinn mưu ngữ kế thêm những bàn yên bả dội, cách nắng nịu dỗ dành cho cay độc hơn, khi ra lại để đời người. Coẳng thế mà có đưa ngẫu đâu để hai ba lần bị ấn mà tội khi nhẫn tâm, ta, sống nào vẫn giữ lại ấy.

Những người bị đỗ, quân buôn người bán thịt ấy thì mang đem bán đi đâu? Xin cam quyết giả nhời rằng:

Cái mục đích của chúng đỗ-dành đâu bà con gái An-nam mang đi toàn thị gả bán cho tỉ thọ-niêm may trắng các tỉnh - thanh, phủ, huyện, to nhỏ, trong nước Tàu cả! Xoán như một huyện nọ, phía nam nước Tàu này (Amitcheou-Yunnam) các nhà thanh lâu, chứa - tuổ, đồ - hỗ, các quán khách hàng cơm, trong thành có những con gái An-nam 15, 18, 20, 22 bị chúng bắt sang, đã cải y-phục lao-chu, (1) lão-kỷ (2) nội giống như người đàn bà Tàu mà phải chịu nghề mại kiếp, cũng trợ trọ rải cán mỏi sao tiếng khách Quảng-đông, Quan hoại (tứ phang); song lấy đôi mắt tinh đời mà quan-sát tự nhiên, hình dung thân thể, cùng nghe theo minh-bạch nhời nói pha-mán ai không biết rõ chỉnh là người đàn bà con gái An-nam ta; xứng-kỳ, tỏ mỏ mà hỏi han vai nước cần do, nguyên quán, bởi lẽ sao thân lưu-lạc giang-hồ sang mãi nơi đất khách quê người? cũng thì xem ra những người ấy đều đồng-thanh giải rõ, khóc than khôn xiết rằng: bị đỗ bắt sang đây, dọa đầy vào nơi hắc am, ở chốn này kể đã được giảm bấy tháng, ngoài đỗ bắt, bốn năm rồi!

Những tức mạnh khỏe gượng tươi cười, vai vế cao đơn khách còn được mụ chủ nậu-dải, thưa đón, ỷt mặng, thì lại khổ về cách tiếp giao, chào cỗn với những quân đầu lỏ. Ấn lương đây vô nết nỏi, trăm chiều đăng cay! chưa chán! Tương cha mẹ, nhớ chồng con, bọ-bảng, thân-thích; tưởng đến quê nhà đất nước lạc nao, nói mặt mà có ở-đá, khóc buồn lo ngữ, hoặc bị bệnh tật gì ốm đau thì lại khổ về cảnh đọa đầy, rủi roi quanh mình. Cái tình cảnh của những người bị quân Khách mua đem về nước bọ, suốt một đời thêm đắp vai thân-thế, chẳng khác non trời, tấm thân day-đọa phong-trần, nặng tiếp lênn đênh tiếng-tăm vai mặt, xem đó thì đáng thương hại cho những kẻ bất hạnh sa vào tay bọ biết là nhường nào! Vậy thử hỏi ai là người có chút tâm tuyết, thương giống nội đồng-bào ta, trong thấy nhi-nữ người mình quả khổ như thế mà không ra tay tế-độ, cứu nạn trần-lao, đảm vợt những thân tàn người ngọn-bọc, trời hỡi, chim đầm ở trong nước sông Ngô vẫn đục kia được nay sao? ? ? Cuộc bọn giai tả ở đây ai cũng chúng biểu đồng-tình tiếng rằng: muốn cứu vớt, song nhiều sự chông gai, biềm trở, khó nỗi nào ngăn ngừa; ở sự quân bọn tàn độc-cường kia (lao-chi-tiền) (3) xâm phạm đến tinh-mệng

1. Con nhà thổ nói riêng khách Xeng-hong; Lang gia Yunnanaise.
2. Con nhà thổ nói riêng khách Quảng-đông: Lang gia cantonaise.
3. Đem ai đắt gửi, đem ông ở nhà thổ (maison).

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

minh, khi đong chơi phố, lúc đạo thành đề hồi vắng vẻ, lâm-mang, sự đã rồi. khó bề tra soát, vì bên mày mang người coi rẻ, nhân số ngàn, muôn, ức ; nghề trinh-thám xem ra bỏ-bổng, không bằng cảnh-sát-viên, mình lại là người khác nước, kêu ai ai biết cho ai, làm phúc phải tội, ai người mua lấy việc.

Tuy vậy, mới rồi có một ông kia là thương-hạng thông-phán công-ty Hỏa-xa Vân-nam, đã khéo to liệu chống giữ, cứu với được hai người con gái ở tận vùng Hà-khẩu, kêu ai người ấy đã cho mang về tận quê cha đất tổ lăng nước bọ. Ơn-nặng, nghĩa-trọng ấy chắc chẳng bao giờ cha mẹ, chồng con, anh em, họ hàng, hai người đó dám quên ông vậy. Khá khen thay lòng từ thiện nhà ... đốc của ông cao sâu dặn biết là nhường nào ! Tôi có nhớ lại khi hai người con gái được ông cứu với ấy, còn trú lại ở nhà ông ; những quân dẫn trâu mặt ngựa nhà môn nhà bọ mặt (lầu-xanh) kia, ngày giờ canh gác, hòng lúc ông mang hai người dân bà ra tàu về Annam, mà thừa cơ cướp lại ; song trí nghĩ của quân hung ác mặt-nghệ kia sao cho bằng người từ thiện. Không những chúng không biết ông cho hai người đó thoát đi chuyến tàu ngày giờ nào, mà đến quân tùng-đảng chúng đã cắt-sai chờ đón ở các mạn ga trên rừng-rú Chấn-phòng, cũng không biết được hai người đó đã thoát-ly về ta từ bao giờ ! Nhờ được cái chi sẵng-sốt, lòng phỏng bắn gần đây, mà nghe đến gan đầy có mấy người phu, thợ cũng theo kế cách ông giúp cứu được hai ba người nhi-nữ nữa, người xin chịu về làm vợ, kẻ xin đưa về quê-hương. Xem cách hành-động những quân sở-mũ, mấy đêm ngày sân-đón, muốn vây bắt những người con gái bị sống : một người còn ở lại trong nhà Cité (1) làm vợ người đồi-lũa Annam kia, thừa tay thước, thăng đao còn mất la mày lém, bình dung lâu-la trông cướp, tưởng lúc đó chúng nắm được người con gái kia nuôi sống được ngày. Mục-kích cái thủ đoạn bung ác như thế, giá có phim ảnh chụp hình, rồi phô-chép, diễn-bóng cái ác kịch ấy đi các nước tưởng lâm được một lần trò cười rất khinh bỉ vậy.

Chúng xoay bết cách này cách khác, không sao bắt lại được, rau họ có thừa cảnh sải Trung-hoa, đạt giấy trình lên ông Kỹ-sư xưởng cơ-khí (Inspecteur Mécanicien Traction), truyền hộ tên đồi lửa giả lại người con gái đó cho chúng đề phải mua mất tiền. May thay nhờ được lòng quảng-đại hải-hà của ông kỹ-sư không nhữ-ng ngài quở mắng nhăng-tên Khách kia sao đám xăng-nhăm đến người con gái Annam mà ngài lại đạt tờ trình lên quan Sứ-sở Pháp cho nữa. Nay Amitchéon đã thấy đặt tòa Cảnh sát Pháp, có lẽ từ bây giờ những con gái Annam nào bị đồ bắt sang đây ở nhà chứa có thể đến kêu xin Chánh-phủ bảo-hộ cho về nước được. Ấy là mới kể phần những nhi-nữ gặp may, ở nhà chứa trong tỉnh-lỵ, huyện, phủ nào thuộc về gần những ga theo đọc đường xe hỏa (Mong - Tzen - Anki-Tchou-Yannanfou); còn mong mỏi được, một đôi khi có người đồng hang ta (thu-ký, thợ thuyền, hồi hếp, phu, giúp việc với Hỏa-xa công-ty Pháp-thương) si-tình cao-hứng qua chơi mà thổ thẻ nỗi-nhôn chim-nỗi, trần-luận đọa đày như thế, hoặc có ai sẵn lòng nghĩa-hiệp giúp được cho thoát-ly cửa khổ lấy Còn ở trong bụng, phỏ, thanh-ly xa nữa : như (Cô-kiều Mạn-hậu, Lâm-sa, Khai-hóa, Tứ-xuyên Mô-thiếc, v. v. ..) Nghe đâu rất nhiều nữ-nhi Annam bị đỗ bắt ở giam trong các Tài xăng cải (1). Mà đã bị vào những nơi xem-xăm cạng cốc đó, ít người Tây, Nam qua tới tưởng khó bề thoát thân, thì đành mắn đời phải đầm đuối quê khỏ vậy.

Mỗng nghe cách chờ mang những người con gái Annam (2) bị gỗ bắt sang đây một kẻ rất diệu, mà là không từng lưu tâm xét đến. Trường Chánh-phủ chịu cho cách-phòng cẩn thận những chỗ biên-thùy, cửa-ải nhất là "cửa cầu Chấn-phòng (Laokay Hokéou) ngày giờ giữ một-tiệt, đò-la luôn luôn, cũng có thể tiệt được đứa buôn người rất hiệu-giệm. Thấy nói : các Tai-xăng-cải trong hạt phía Nam nước Tàu này, thường cất người về cửa (nhà-chứa) Hokéou, ngày nay đợi mua ; khi nào mẹ-mìn ta đó được người đã mang tới Laokay, chúng liền nịnh-nọt, tâu phỉnh dủ để sang bên Tàu. nào nói buôn bán lợi-lộc hơn bên Ta lấy chồng chủ Khách giàu sực vực v v Khi đã đưa qua chiếc cầu tuyệt vọng, đài hơn 40 thước tây của Chấn-phòng kia, sang tới cửa Hokéou là mắ- bẫy vào trong từ đấy ! Vì đã sa chân vào cạm, chúng cho cái y-phục người Tàu ngay. Mồm hơi, vẻ mặt ngay-ngáo coi hệt thím Chiệc lắm. Rồi chúng chở về địa-phận hoặc cho đi làn hỏa đường quan-lộ ; hay đi ngựa thỏi, biển lộ sườn non ; xuyên-sơn, trèo đèo, tùy theo lúc việc hiểm-trở, tiết-lộ. Lắm thân từ đó phải giang-hồ, đầy-đọa !! Thương hại thay !!!

Vậy đám mong rằng Chính-phủ lưu tâm đến việc này, tìm việt được những quân mọi-rợ độc-ác ngày cho, cùng truyền sai thám-thính mật-thiết những nơi chúng chở mang đi bán, và cứu với những nhi-nữ An-nam đã bị đẩy-lọa bên Tàu muốn xin về. Ơn sâu, nghĩa-nặng ấy, tưởng toàn-dân Đông-pháp ghi tạc đời đời vậy !

Trương-quân-Thụy (*Amitchéon*)

1. Chỗ nhà tù
2. Đoạn này đã trích đăng trong mục việc văn hóa Khắc-hoạ ngày hôm nhà ngoài.

NHÀN ĐÀM

Văn sĩ tiễn vợ

Vợ một nhà văn-sĩ buồn bực vì chồng say hoa đắm nguyệt ở trỏn hồng-lâu mà vợ quyết chí đi buôn để giả nợ cho chồng.

Hôm bước chân đi, chồng có tiễn vợ một bài thơ :

Tới tấn mợ đi đâm gốc trời :
Ngó ai có hỏi đến tháng tới,
Rằng đang bối rối tiễn công-quỹ,
Nhưng nản hoang đàn với rộng chơi.

Vợ tức cảnh vịnh luôn một bài đáp lại rằng :

Nhưng vẫn hoang đàn với rộng chơi
Tôi xin khuyên cậu hãy nghe lời :
Văn-chương giữ lấy đừng lêu lổng,
Công quỹ lo gì đã có tôi.

Hà-Văn-Sĩ

Bảo-tồn Khổng-học

DỊCH SÁCH LUẬN-NGỮ

Loại thứ VIII

Nói về cách xử kỷ tiếp vật

(Tiếp theo)

243. Tử viết : Tử đạt nhi dĩ hĩ.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Về Linh-công từ 22)

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói : Văn-tự cốt cầu cho đạt được ý thông mà thôi.

244. Sư Miện hiện, cập giai. Tử viết : Giai đã. Cập tịch. Tử viết : Tịch đã. Giai tọa. Tử cáo chi viết : Mỗ tại tư, mỗ tại tư. Sư Miện xuất. Tử-Trương viết : Dữ sư ngôn chi đạo dư ? Tử viết : nhiên, Cố trừng sư chi đạo đã.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Về Linh-công từ 23)

DỊCH NGHĨA — Nhạc-sư tên là Miện vào yết kiến đức Khổng-tử, đi đến thềm, ngài bảo rằng : Thềm đây. Đi đến chiếu. Ngài bảo rằng : Chiếu đây. Cùng khách đều ngồi. Ngài bảo rằng : Người nay ngồi ở đây, người kia ngồi ở kia. Lúc nhạc-sư ra rồi, ông Tử-Trương hỏi Đó là cái đạo nói với nhạc-sư (người làm nhạc-công) phải thế chăng ? Ngài đáp rằng : Phải, vốn là cái đạo giúp người làm phải thế vậy.

245. Khổng-tử viết : Ích giả tam hữu. Tổn giả tam hữu. Hữu trực, hữu lượng, hữu đa văn ; ích hĩ. Hữu biện tích, hữu thiện nhu, hữu biện ninh ; tổn hĩ.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Quichi từ 24)

DỊCH NGHĨA Đức Khổng-tử nói : Có ba bậc bạn chơi có ích. Có ba bậc bạn chơi có hại. Bạn với người thẳng bạn với người hay thật thà. bạn với người nghe biết nhiều. thế là có ích vậy. Bạn với người quen thói gian-cong. bạn với người quen bề gian mà bạn với người quen lời nỏ mồm, thế là tổn vậy.

246. Tử viết : Ích giả tam nhạo. Tổn giả tam nhạo. Nhạo tiết lễ nhạc, nhạo đa thiện hữu, ích hĩ. Nhạo kiêu, lạc, nhạo dật du, nhạo yến lạc ; tổn hĩ.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Quichi từ 24)

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử nói : Có ba điều ưa muốn có ích. Có ba điều lỗ-mãng mà tốt chẳng tỉnh mình, ưa muốn nói điều hay của người ta, ưa muốn có nhiều bạn hiền, thế là ích vậy. Ưa muốn kiêu vui, ưa muốn rỗi chơi, ưa muốn yến tiệc, thế là tổn vậy.

247. Tử viết : Thị ư quân-tử hữu tam khiến : Ngôn vị cập chi nhi ngôn, vị chi tháo. Ngôn cập chi nhi bất ngôn, vị chi ẩn. Vi kiến nhan sắc nhi ngôn, vị chi cố.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Quichi từ 24)

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử nói : Ngoi hầu người quân-tử nhờ ra thì có ba điều lỗi : Người quân-tử chưa nói đến mình mà mình đã vội nói, gọi là táo. Người quân-tử đã nói đến mình mà mình không nói, gọi là ẩn. Chưa thấy nhan sắc người quân-tử thế nào mà đã nói, gọi là lóa.

248. Khổng-tử viết : Quân-tử hữu tam ủy : Ủy thiên-mệnh, ủy đại-nhân, ủy thánh-nhân chi ngôn. Tiểu-nhân bất tri thiên-mệnh nhi bất ủy dã, hiệp đại-nhân. vũ thánh nhân chi ngôn.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Quichi từ 25)

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói : Người quân-tử có ba điều sợ : sợ mệnh trời, sợ người có đại đức, sợ lời nói ông thánh-nhân. Kẻ tiểu-nhân không biết mệnh mà không sợ, nhờn người có đại-đức, khinh bỏ lời nói ông thánh-nhân.

249. Khổng-tử viết : Quân-tử hữu cửu tư : thị tư minh, thính tư thông, sắc tư ôn, mạo tư cung, ngôn tư trung, sự tư kính, nghi tư vấn, phẫn tư nạn, kiến đắc tư nghĩa.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Quichi từ 25)

DỊCH NGHĨA Đức Khổng-tử nói : Người quân-tử có chín điều nghĩ. Mắt trông nghĩ sao cho sáng, tai nghe nghĩ sao cho tinh, sắc mặt nghĩ sao cho ôn-hòa, hình dáng nghĩ sao cho nghiêm chỉnh, nói ra nghĩ phải thực lòng, làm sự nghĩ phải kính cẩn, có nghi hoặc gì nghĩ phải hỏi cho kỳ biết, có tức giận gì nghĩ sự nạn không đâm liều, thấy có được lợi thì nghĩ nghĩa-lý mà không tham lấy.

(*Còn nữa*) Đ. B. T.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 4 Octobre này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 0 f. 28.

Quan Toàn-quyền đến thăm nhà Việt-Nam thanh niên hội. — Chiều hôm kia, quan Toàn-quyền Baudoin có cùng với quan chánh văn-phòng Le Prévost, quan hầu đại-úy Thierry đến thăm hội Việt-Nam thanh niên ở phố Vọng-đức.

Quan Toàn-quyền thấy hội lấy là hội phụ với hội Khai-trí, tổ-chức ra một cách hợp thời thì ngài có khen nhà sáng lập là M. Monet lắm.

Hội Việt Nam thanh-niên lại gửi cho bản-quán tin sau này :

Hôm thứ hai, 6 giờ chiều, hội Việt-Nam thanh-niên đã được vinh-dự tiếp quan Toàn-quyền Baudoin đến thăm Hội-quán, ngài đi với M. le Prévost là quan chánh văn-phòng, và quan hầu là đại-úy Thierry

Khi quan Toàn-quyền đến thì quan Giám-đốc Hội đưa những thiếu-niên, là tất cả Hội-đồng quản trị và những ủy-viên ra nghênh-tiếp rất là trọng thể.

Ngài có đi xem khắp cả : nhà hội-đồng đọc sách, chỗ chơi, thư viện, phòng-ở, nhà-ăn, vườn cảnh, thì ngài rất khen ngợi ông Giám-đốc Hội là quan ba Monet với hội trưởng là ông Ng-hữu Tài làm giáo-học trường Lycée đã ra sức thiết-lập, sửa-sang được nhà hội tối đẹp như thế, rồi ngài lại ban khuyến-miễn và hứa sẽ chiếu-cố phỏ-trợ cho.

Nay xin nhắc lại để công-chúng nhớ rằng đến thứ sáu, 6 Octobre này, 9 giờ rưỡi buổi sáng, thì Hội làm đại-lễ khánh-thành, sẽ có quan Thống-sứ Bắc-kỳ làm chủ-tọa, có mời những quan to các nơi, nhất là các quan Giáo-ban và các ông nghị-viên Tư-vấn Bắc-kỳ đến chứng kiến.

Đến chủ nhật 8 Octobre, 3 giờ chiều, ông Giám-đốc Hội sẽ mở cuộc diễn-thuyết khai-trương tại Hội-đường nói về mục : « Thế nào là văn-minh. » Xin mời tất cả những hội viên nhất là các quan viên hội báo-chủ, với các vị danh-dự hội viên, đến dự thính.

Diễn thuyết xong, đến 4 giờ rưỡi, có mở chớp ảnh, xem không mất tiền, rồi những hội-viên sẽ hội họp để chúc hạ lễ khánh-thành. Khi ấy có đốt pháo, đánh nhạc, xong rồi Hội có đặt tiệc cơm tại nhà ăn của Hội để mời tất cả những quan-viên hội-đồng quản trị và những quan viên các ấy-hội.

Còn những quốc-dị chơi đông-quân thì sẽ bắt đầu từ chủ-nhật 15 Octobre này. Hôm ấy sẽ đi thăm dưới Giám, rồi sẽ nói lại về điều ấy.

Sau nữa, xin nhắc để các quan viên Hội nhớ hai điều :

1° Tuần lễ nào ở Hội-quán cũng có chớp ảnh, xem không mất tiền thứ năm 3 giờ và chủ nhật 4 giờ rưỡi.

2° Tiền nhập cấp để định rất ít là mỗi tháng có 0 p. 20, thì phải đóng từ tháng này trở đi, và tiền lệ vào hội (0 p. 50) còn phần nhiều hội-viên chưa đóng, thì xin phải mang lại đóng ngay, để đỡ khỏi thơ từ phiền-nhiễu và tiêu tốn vô-ích cho Hội.

V.N.T.N.B.

Hội-đồng Tư-vấn Bắc-kỳ. — Cả ngày hôm qua, hội-đồng xét về các số dự-toán của Bắc-kỳ trong năm 1923. Buổi sáng quan Đồng-lý Poulin phủ Thống-sứ cũng đến dự hội và khi bàn đến các khoản chi-tiêu về việc Học-chính thì có quan chánh đốc-học Bắc-kỳ đến dự, khi bàn đến việc Công-chính thì có quan chánh kỹ sư Bắc-kỳ đến dự.

Sáng hôm nay hai tiểu-hội-đồng xét về việc tăng lương linh cơ, linh lệ, lệ-mục và linh chầu và việc bãi tiền phụ cấp thay khoản lương-điền.

Chiều hôm nay việc ấy sẽ bàn tại đại-hội-đồng và quan Đồng-lý phủ Thống-sứ sẽ đến dự thính.

Mất chó

Hôm 2 Octobre vào khoảng từ 2 giờ đến 7 giờ tối, một con chó con loài khách (giống chó Annam) tên gọi Chou-Chou, đen tuyền, mới có một tháng.

Ai bắt được xin mang trả bà *Mir* nữ giáo-sư ở phố Puginier, số 8, Hanoi. 3334.

Xứ Nam-kỳ đối với cuộc Hội-chợ Hanoi. — Mới rồi quan Tổng-đốc Nam-kỳ có thông tư cho các quan Tham-biện chủ tỉnh một tờ cho tri về cuộc Hội-chợ Hanoi đại-khái như sau này :

Xưa nay phàm các sản-vật Nam-kỳ bày tại trường Hội-chợ Hanoi thì cứ loại nào bày vào khu ấy, xếp đặt như vậy thì công chúng không thể biết được mỗi tỉnh Nam kỳ có những sản-vật gì, như vậy thì trái với cái chủ ý của bản chức là muốn cho thiên-hạ biết rõ rằng sản-vật của mỗi tỉnh là thế nào.

Vậy năm nay, những sản vật của Nam-kỳ cần phải xếp thế khác, nghĩa là của tỉnh nào thì xếp vào khu tỉnh ấy, chớ không xếp vào một loại nữa. Tất cả các khu ấy sẽ bày riêng vào một nhà của xứ Nam-kỳ.

Song đã sản-vật muốn nhiều thế nào mặc lòng, nếu không có-động thêm thì sự bày hàng ấy cũng không được ích cho lắm. Bởi vậy các ngài nên lược kê một tờ nói về những sản-vật đem bày rồi gửi về sở Kinh-tế cho bản chức. Cái tờ ấy phải làm thế nào cho có thể khiến thiên-hạ phải chú ý vào mới được.

Trường Thể-dục

Sáng chủ-nhật đã khai trường; nhiều học-sinh xin xá tiền luyện-tập ở trường. Vậy hội-đồng kiểm-trị nhà trường lại đính cho các học-sinh đến luyện-tập mà không lấy tiền. Nhưng ai muốn giả tiền thì tùy ý.

Vậy các học-sinh từ 9 tuổi cho tới 15 tuổi, ai muốn xin đến tập - luyện ở trường thì gửi giấy đến xin ông Giám-đốc trường; như đã nói trong mấy kỳ báo trước. Còn những người nhớn nếu không là học-trò thì phải giả tiền tháng là Op. 50.

Kiểm-đốc trường lại cáo.

Hại vì lụt. — Quan Chánh sự-sự đường xe hỏa phía Nam có điện rằng một cái cầu dài năm thước bị nước trôi mất ở kilomètre 264 đường Saigon đi Khánh-hòa. Đường bị đứt một quãng dến 30 thước. Hiện nay hành khách và đồ hành lí đường lấy phải thay xe.

Một cuộc diễn thuyết. — Đến tối hôm 8 Octobre này, hồi 8 giờ rưỡi, ông Phạm-Quỳnh chủ bút báo *Nam-phong* sẽ làm một bài diễn-thuyết đọc tại nhà Nhạc-hội ở Bờ-hồ, nói về việc du lịch tại Nhập vừa rồi. Quan Toàn quyền và quan Thống-sứ sẽ đến dự thính

Cuộc đấu-xảo Vân-nam. — Các thể lệ của công-ty xe-lửa Đông-pháp và Vân-nam về việc vận tải hành khách và đồ hàng hóa gửi đi đấu xảo Vân-nam hoặc ở vân-nam về thì nay quan Toàn-quyền đã duyệt-y cả

Học-bổng. — Các học-sinh có tên sau này được lĩnh trong học-khóa năm 1922-1923 những số tiền học-bổng định như sau này :

Phạm-hoàng-Tư.	3 p.	ở Hàng-kênh ;
Ng.-bá Quynh.	3 p.	ở Kiến-xương ;
Trần-thanh-Lê,	3 p.	ở Haiphong ;
Văn-viết Ninh.	3 p.	—
Ng-văn-Quỳnh.	3 p.	—
Trần-văn-Chu.	3 p.	—
Đinh-văn-Nhu.	3 p.	
Ngô-trác-Tuấn.	4 p.	ở Nam định ;
Bùi-long-Tỵ.	3 p.	—
Vũ-văn-Át.	4 p.	ở Hanoi ;
Ng công-Đinh.	3 p.	ở Bắc-ninh ;
Ng-văn-Oanh.	3 p.	ở Phú-thọ ;
Ng-văn-Đắc.	3 p.	ở Thái-nguyên

Cải chính. — Số báo hôm qua, trong mục thời-sự Hanoi đăng tên các học-sinh trúng tuyển bằng Cao-đẳng tiểu-học tây, có tên M. Nguyễn-trọng-Huy, sắp lầm là Nguyễn-trọng-Thuy. Vậy nay xin cải chính lại cho đúng.

(Xem trang 16 bài, cột 1 và 2)

Số 24

Sóng hồ Ba-bể

Soạn-giả : PHẠM-HỒI-CẨM

... Thế nhưng « Thanh từ - quả-quyết, bại-tư do dự » cân nỗi ấy vẫn là danh-ngôn, chương-ngôn mấy Xuân sang, lam-chướng cũng bớt nặng, mà giặc đã thua về, thì ta nên đánh dẫn, chuyến này, có thể « cắt cỏ bỏ rễ », được, trường quân nghĩ thế nào ?

Tự-Minh nói :

Vâng, nhưng việc gì ta cũng nên mưu tính xác-đáng, mà bọn do-thám lại cần phải chọn người, tôi chắc giờ đường lối khó khăn, không như trước vậy.

— Phải, chim đã bị bão, thì tỉ sau làm chắc cũng rất bền, vậy tay trình thám thì trường-quân phải kén.

— Việc ấy tôi xin làm lấy được.

— Đành vậy, thế nhưng mưu cơ một người có hạn, mà trí thức thiên hạ vô cùng, việc gì cũng đến tay, không phải là vạn-toàn vậy, có phải không ?

— Việc ấy tôi muốn dùng dân Thổ trước vùm thuộc đường đất, lại sẵn lòng trung nghĩa thực thà, Nguyên-soái gật đầu, Tự-Minh vén màn lại ra, trông thấy bóng giăng vừa qua một cơn tạp,sắc đỏ như cục mán đáo, ngẫn khuyết nửa vành, ngọn gió hình như thổi cho lên cao vậy ; bóng sáng soi xuống sau lại một giải non cao lồm chồm, nửa lồ nửa mờ, nhớ đến việc cũ thù xưa, bèn gỗ gươm vào đá mà hát một bài rằng :

« Lưỡi kiếm còn tanh vết máu đào,
« Đoái trông hồn mãi mặt lạnh làng sao,
« Thề xưa ước cũ thôi đành vậy,
« Mây trắng non xanh tưởng độ nào.
« Thấy ngẫn giăng tà đà nhớ bạn.
« Thương ai bèo dạt lúc trông sao,
« Này tình nếp nghĩa thêm ngẫn ngại,
« Khục chẳng ra cho nuốt chẳng vào.

Hát xong về trại đốt đèn đọc sách, lệnh quân nghiêm nhặt, yên tiếng không tới, hỏi ai sợi tóc đường tơ, thế vàng bọa ngọc bấy giờ hỏi ai, trống điểm canh dài.

CHƯƠNG THỨ BA MƯƠI MỐT

Mấy gian chùa cỏ, tháp đỏ trông rêu, một làn nước trong, không biết rằng sông bay suối, hai bên cây cao rợp bóng, ánh mặt giời soi xuống, thành ra mặt nước nửa vàng nửa xanh, chim hót hoa rơi, không có ý gì với chúa Đăng đon rước. Trong chùa ngoài mái tam quan, có một người sư-nữ, chống tay lên trán, ngồi ủ rũ tả Tố-Hương. Từ khi nàng thoát vòng trần lục nương cửa từ bi, thì cả nhà cũng lên tránh nạn đấy, thành ra cảnh gia đình mà thú thuyền-lâm, khi rỗi đường kệ cán kinh lại dạy cho em đọc sách, nhân đặt tên em là Hướng-Thiện. Hôm sự nhân trời xuân mát mẻ ra ngoài chơi thì sực nhớ đến Tự-Minh, người chín suối, kẻ quy y chỉ chúc vọng cho ai sớm được siêu sinh tịnh độ Chi-Dương lúc lấy cũng bước ra sau, thấy nàng có ý buồn bực bèn yên-ủi mà rằng :

Con ơi ! Từ khi thân-mẫu con lìa trần, chẳng bao lâu thì viện-chủ đây là Giác-hoàng đại sư cũng tạ thế, thấm thoát đến giờ đã một năm có lẻ, việc đời chỉ-xá kể, con trông lâu nước kia đã biết, nào những khi trong khi đục, mưa thì trần, nắng thì cạn, cỏ định được đâu, con là Đạo-gia, lẽ lẽ trông đã thừa biết. Thế thì gặp sao cảnh vậy, chim rừng cỏ nội, giọt nước cành dương, tưởng cũng đã tưởi lòng trần lo mà chi. Tố-Hương nói :

Ở đây gần chiến-địa, mấy hôm nay nghe đâu có quan quân tiến tiến, mà thực tai vẫn nghe tiếng trống trận thình thình, bộ đồn có tiên phong là Dương-tự-Minh, con nghỉ Tự-Minh còn đâu đến giờ, thế nhưng ba chữ tên họ ấy đã làm cho con nát ruột đau lòng. Chi-dương nói :

Mỗ là trùng danh, hai là tin đồn nhảm, cha nay rứa tai nước suối, trong mình không chút chi còn vướng chuyện đời, duyên con chi nữa mà mong, suối vàng đành kể tiết trong giữ mình, Tố-Hương cúi mặt thở dài, Chi-Dương bỗng thấy ngon có pho nhất ở đầu rừng, tiếng trống chiêng rộn ra. Chi-dương giật mình bảo Tố-Hương

Đây cách Biển-sơn có 40 dặm gió bụi lắm than, chắc gì cửa phật là nơi sắm tích mà đủ cho ta dong thân; nói đến đây thì thấy có người rẽ rừng cây mà vào, tiếng chạm lá cây rột sạt, người ấy cầm dao mác giắt, ngẫn ngẫn chung quanh, bước lại ra ý tính toán; thoạt ngoảnh lại trông Tố Hương mặt nhìn không chớp, Tố Hương liền gỡ gói đi vào. Chi-Dương cũng đứng ngẫnh mặt vào, cúi đầu ngẫm nghĩ, người mặc giáp thấy Tố Hương tránh, vội sấn đi vào chùa. đến gần Chi-dương, vỗ vai mà rằng :

Thưa cụ ! Chi-Dương giật mình quay lại, nét mặt ngơ ngác, dương mắt nhìn trùng trùng. Người kia thấy thế lại nói :

Cụ quên tôi ? Chi-Dương nói :

Ma-quỉ chi mà dữ thế. Người cầm dao nói :

Ban ngày ban mặt, mà sao cụ nói ma, Tự Minh đây mà. Chi-Dương nói :

Tự Minh còn hay sao ? Tự-Minh nói :

Chẳng còn lại đứng đây nói chuyện với cụ. Chi Dương nói :

Tôi còn sợ rằng trong giấc chiêm bao. Tự Minh nói :

Một trời đinh dầu bóng nắng soi đất, chiêm bao đâu lại thế, Thưa cụ Chi-Dương nói :

Ở, mà thật đây mà, lưỡi bọ lắt léo không xương, chỉ làm cho người thêm khổ não. Tố-Hương nghe tin cận chỉ, phẫn chí đi tu, rồ ngày nào cũng khổ sở nỗi nào, Tự-Minh nói :

Cụ ở đây à ? Vậy xin cho tôi vào trong fấy, nói chuyện còn lâu. Chi-Dương nói :

Vâng, bây giờ tôi phải gọi cậu bằng Tướng-quân bắt đầu từ đây, Tướng-quân khó theo tôi vào Phương trương, nói xong đi trước, Tự-Minh theo sau, đi quanh trong mấy rặy hành-lang, những cảnh chim kêu bướm đậu, hoa nở là xanh, in vào mắt chàng, chẳng qua vì đường lối gặp ghềnh khó bước mà thoáng qua vậy. Một lát đến nơi. Chi-Dương nói :

Tướng-quân ngồi đây, tôi sẽ bảo nó ra, nói xong liền bước sang thuyền-phòng, Tự-Minh nhân lúc ngồi đợi, liền trông quanh thấy kinh-kệ xếp chồng đều đề trên giá trước chỗ ngồi bày đủ các đồ bát mực, trên án lò hương còn ngát, trên vách treo một bức tranh Trác-văn-quân đang ngồi viết bài Bạch-đầu-ngâm, bên kia có viết một bài thơ lên tường, nét bút của Tố-Hương, thơ rằng :

« Cảnh chưng tuổi ngoại lúa ba sinh,
« Trăng học in sâu mặt khách tình,
« Hoa nở chim kêu xuân cũng lẻ,
« Sương ra khỏi lỗ cảnh nào xinh.
« Rì rào gió trúc tan hơi tục,
« Xào-xạc cành gà lắm tiếng kinh.
« Nông nỗi lòng sen không chút bợn,
« Gương trong sóng lặng một thân mình.

Tự-Minh đọc xong thì Tố-Hương vừa đến, chàng liền chào hỏi mà rằng :

Nàng thực là người liệt-nữ, có bụng bao-hiệp, có tiết kiên-trinh, thế nhưng tôi hãy sống đây, hãy không nên vội lìa-tục, nếu ra kẻ quên đời, nàng nghĩ thế nào ? Tố-Hương nói :

Tôi mừng cho cậu, chứng giờ lòng tôi đã như đám giọ tàn, nào nghĩ đến đến trần-duyên, mà đám nói đến việc nhân-duyên nữa. Chi-Dương nói :

Không nên nói thế con ạ, trải bao gió bụi, mới được có đây, sao nỡ nói ngang ra thế.

(Còn nữa)

ĐỒNG-HỒ
VỎ KẾN
BẢO HÀNH 5 NĂM
Máy chạy tốt, đúng
Có cả vòng đeo tay bằng gia rất đẹp
Một cái kim có chất dạ quang, để xem giờ ban đêm
Giá. . . . . 5 $ 75
BÁN Ở HIỆU :
A. PERROUD (Nhà xanh)
29, Phố Paul Bert. — HANOI
2009

Hỏi kẻ phải đau

Hãy hỏi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quần mồ đi chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã khỏng chữa chết nào cả, nay bởi những ngươi phải đau khi quần đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi, nay hỏi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên cho người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước hết tôi đã bảo là một bệnh ghe gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhượng tôn. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nữa, không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các ngươi có hiểu không? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 40 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều chẳng sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỏi người Nam Việt, nên các người không muốn giống Nam Việt bao mòn đi, nên các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được. Đ

Vậy xác viết thư cho hiệu Bảo-chế MONTÉS số 59 Paul Bert Hanoi mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào, Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, cũng một lọ, thì ít, ấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0 $ 90

Vin Tonique Tonklnois
Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có ích cho đàn bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN

Thật tươi, thật tốt, Dầu cá mới đến thứ, thứ hạng-hung (*blonde*) và thứ mùi nhẹ (*Extra*).

Thứ hạng-hung (blonde) mới được là thứ, mà thứ hạng-hung (blonde) là chính là thứ Dầu cá của hiệu *Montés* bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

THUỐC chữa bệnh hen rất thần hiệu
SIROP N
Một chai. . . . 1 $ 60

Thuốc viên bổ huyết « Filulos Pinck »
Một lọ. . . . . 4 $ 45
Độ 6 $ 65 2fr 6 $ 70
Sáu lọ. . . . . 24 $ 50
Độ 3 $ 80 6fr 3 $ 70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROSIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÉS
Thuốc thượng-hạng bổ huyết
Mỗi chai phần tư lít. 1 $ 00
Một lít. . . . . 3 $ 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et efficace. Dầu cá viên hạng bổ lý và hạng chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE
Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe, bệnh cảm về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vớ số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ dùng hà cũng một viên rồi nắng nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nên muốn cho chóng ra mồ hôi thì nắng rõ nhiều nước nóng rồi ở người cho nóng đến thì phải trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÉS, 64, phố
Paul-Bert, Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG CON TEM
(Payements en monnaie postale)

Nhiều ông gửi tiền trả bản quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đổi chỉ, còn thì bản-quán không nhận được gì trả bằng con-niêm cả

Thi kiểm-sát xe-lửa. — Ngày hôm qua tại nhà La-ga Hanoi có mở kỳ thi kiểm-sát sở xe-lửa cho những người Pháp muốn tình-nguyện vào công sự ngạch ấy. Trong các bài thi thì có bài tiếng Annam dịch ra chữ lấy như sau này :

« Anh Lan nhà gỏ ông bà già. Ông thì đầu sâu tóc bạc, bà thì răng mồm lưng còng. Cha mẹ anh Lan ngày nào cũng ra đồng làm ruộng, chỉ có một mình anh Lan ở nhà với ông bà.

Anh Lan lúc nào cũng chơi quanh quẩn ở gần chỗ ông bà ngồi, để chực xem ông bà có sai bảo việc gì chăng. Trẻ con hàng xóm đến rủ đi chơi, anh Lan cũng không đi.

Mỗi khi ông bà gọi thì anh Lan đọ mà chạy đến ngay. Chăm chỉ hầu hạ nào lấy kính để ông xem sách, nào lấy cỗi để bà giã trầu, trong lòng anh Lan nghĩ lấy làm vui vẻ lắm. »

Ai mua sách luật-học?

Mấy quyển luật-học của quan giáo-sư trường Cao-đẳng Dejean la Bâtie mà bản-quán đã giới-thiệu trong số báo ngày 25 Septembre trước, nay xin đăng giá mỗi quyển như sau này

Droit international public. . .	3 $ 00
Droit international privé . . .	3 00
Droit commercial.	4 00
Droit maritime.	3 00

Ai muốn mua cứ viết thơ cho M Dejean la Bâtie ở số Phố-Binh-lương (Sous-Intendance militaire).

Tòa án Trừng trị. — Sáng hôm nay tòa án Trừng-trị mở kỳ tòa bất thường xử việc sau này :

Có Jeanne là lệnh-tế quan Tuần-phủ Vĩ-văn-Định tỉnh Cao-bằng kiện M. Wiélé là chủ đồn điền ở Lục-nam thuộc tỉnh Bắc-giang rằng: Hôm có lên xe ô-tô ở Chũ đi Lục-nam định đến châu Sơn-động thăm chú rượi là M Vi-văn-Lâm làm Tri-châu ở đấy, tức lên xe rồi, M. Wiélé tranh chỗ ngồi, nói rằng chỗ có ngồi chỉ để cho những người Tây mà thôi. Nhưng có nhất định cứ ngồi yên chỗ không nhường, M. Wiélé thấy thế liền giở mặt hành hung. Trong khi đó có có đối đáp lại mấy điều thì M. Wiélé lại tìm lời ai nhục bằng tiếng Annam trước mặt hành-khách.

Tòa hỏi nguyên bị chứng là cứa là nghe lời thỉnh cầu của luật sư bên nguyên và lời cãi của luật sư bên bị rồi hoãn để nghị án.

Ngạch Học-chính. — M. Ng-văn-Phẩm giáo học hạng nhất tổng sự tại sở Học-chính Bắc-kỳ được phép nghỉ 29 ngày dưỡng bệnh.

Mme. Lê-thị-Lộc trợ-giáo trường Nữ-học ở Phố-lạng-thương được phép nghỉ dưỡng bệnh, kể từ ngày 29 Septembre 1922

Ngạch Y-tế. — M. Đặng mạnh-Kiên, thầy thuốc tập sự ở Tam-đảo (Vĩnh-yên) nay đổi đi Hải-dương.

Mme Trương-thị-Ngọ, cô-đỡ thực thụ hạng sáu mới bổ thì nay bổ đi Nam-định thay cô Hồ thị-Bắc.

Cô Hồ-thị-Bắc, cô đỡ hạng sáu ở Nam-định đổi đi Bắc-ninh thay cô Ng-thị-Vinh.

Cô Ng thị-Vinh, cô đỡ Bắc-ninh đổi đi Hanoi thay cô Ng-thị-Lan về nghỉ.

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Xin các ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn bản-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho bản-quán cái giấy quản báo, chứng tại nhà thư báo rõ rằng vẫn đã, và gửi theo hai bức (0 $ 20) bằng tem nhưng được, để cho tiện giấy quản khác

2 Đổi xỉ không gửi tiền theo thì cứ để nguyên như cũ hoặc phải trả nàng hơn.

VIỆC BẮC-KỲ

LA-PHỦ

Cướp ở trường La-phù. — Hồi 12 giờ đêm hôm 2 Septembre, có bọn cướp độ 6, 7 đứa phá cổng nhà trường vào nhà thầy giáo ở, trói những người nhà lại rồi lấy tiền bạc và quần áo đi đạc. Thầy giáo lên ra được đánh trống và kêu la thì quân gian phi sự tiền thoát cả. Nhà Tâm ở gần đấy cũng đánh trống luôn hơn nửa giờ đồng hồ mà không thấy ai đến cứu cả. Rồi sau có một người ở trước nhà trường đi báo huyện Viên lục-sự và viên thừa-phái xuống khám xét mới cho đi gọi lính cơ chánh phó lý và tuần phiên đi đuổi theo, nhưng việc xảy ra đã lâu có nhẽ bọn cướp lấy đã về nhà làm được giấc ngủ no rồi.

Có hai người nhà thầy giáo phải mấy nhát dao bị thương ở tay và lưng. Quan trên đương ra xét việc này.

H. Q. lai cảo

THÁI-BÌNH

Thuyền chụ yên. — Bản quán nhận được bài sau này của nguyên văn đăng báo :

Quan phủ Phan-văn-ngại, về trọng nhậm phủ Tiên-hưng chúng tôi ngót năm năm giời, thì đã tỏ ra là một ông quan rất mẫn cán, chăm bề công ích cho dân ; trước khi ngài đảo nhậm thì phủ lị tối tăm, về tới nơi ngài xin tu bổ lại thành một nơi lị sở đẹp đẽ, các phố chung quanh phủ đều mở theo lối vệ sinh, ai qua lại Phủ lị riện-hưng cũng phải khen là nơi phồn thịnh, vì việc buôn bán mấy năm nay phát đạt nhiều lắm. Ngài thường nói, trình độ của dân là theo sự học thức mà tiến bộ, nên chi ngài mở mang việc học nhiều lắm, hiện ngài đã trù được mọn tiền 3000 p. để mở trường kiểm bị ngay gần phủ lị cho các học-trò trong phủ việc xây nhà trường nay mai là khởi công. Ý ngài muốn khi làm xong nhà trường thời trừ tinh làm một nhà hộ sinh cho bàng phủ để việc cho dân bà 3 huyện Hưng-nhân, Diên-hà và Quỳnh-côi đến cử, kẻo xuống tỉnh thì xe, nhiều người ngại không xuống đã xảy ra nhiều sự nguy biến trong khi lâm sản. Ngài vẫn nói có thấp đạo thời dân mới yên mà làm ăn được, nên việc tuần phòng ngài rất chăm chỉ số trộm cướp trước mười phần bảy giờ chỉ còn có một mà thôi. Cách giao thiệp thời ai đi quen bẻ ngài cũng đem lòng tin ái. Đến như việc cai-trị thì ngài lấy tuất độ ôn hòa xử đoán, nên phủ hạt đều mến phục, từ khi được tin ngài thăng bổ lên phủ Vĩnh-tường thì thân hào lồng lộ dân sự lũ lượt đến phủ tiễn ngài. Nhân dịp ngài lên đường xin có mấy lời thành thực chúc ngài và quí quyến thượng lộ bình an

Ng-tin-Thành lai cảo

VIỆC KINH-ĐÔ

Kỳ Ân-khoa bằng-cấp Thành chung tốt-nghiệp. — Ngày 25 Septembre tại trường Quốc-học đã có nốt kỳ thi thứ hai, để lấy thêm nhân-tài đã đi thi bằng-cấp Thành-chung tốt-nghiệp kỳ trước bị hỏng. Vậy kỳ thi này cũng là một kỳ Ân-khoa mà nhà nước bày ra để dụng lấy nhân tài trong Tam kỳ đệ ứng dụng, ấy cũng là một điều may cho sĩ tử lắm. Nay đã được 25 cậu trúng tuyển kỳ thi ấy có tên như sau nầy :

M.M. Ton-thất-Cự. Đỗ-đức-Chước Ng.-kh.-Đại, Huỳnh-G.ác Hà-huy Lương, Phạm-đức-Lượng, Tr. Nhâu, Hồ đắc-Phòng, Thái quang-Phụng, Bửu-Tiếp, Lê-huy-Phân, Ng xuân-Bảo, Ng. khắc-Chiến, Trần-trọng-Kinh, Phạm-đình-Khang, Phạm-xuân-Lan, Hoàng-v-Mai, Ng-duy-Xuân, Ng-đình-Tùng, Ng-duy-Phất, Hà-qui-Phi, Ng-khánh-Toản, Mai-duy-Thuật, Trần-văn Uyển, Hoàng xuân-Vinh.

Kỳ thi nầy sẽ bắt sinh ứng tuyển 61 người, trong số ấy trường Quốc-học chừng 10 người và 12 người trường Giồng, còn thời người ngoài, hoặc các ông phụ giáo ở các tỉnh về thi cả.

Kẻ trộm dịch nghề võ. — Ông Ng-đ-S, nhà ở ngoài cửa Thượng-từ, một hôm vào khoảng 2 giờ sáng, nghe tiếng trộm cạy cửa toan vào nhà. Ông liền dậy đi đánh thức tên người nhà để bảo nó mở cửa ra xem, thấy ba đứa kẻ trộm, hình dạng to lớn, mặc áo đen quần đen ngắn cộc gọn gàng lắm, hai đứa đang cạy cửa, một đứa nữa đứng ngoài chăm nhìn, ra bộ giữ gìn cho hai đứa cạy cửa khỏi bị kẻ khác đánh.

Tên người nhà ấy vốn là người ở tỉnh Bình định, là một xứ có tiếng nghề võ giỏi từ xưa, mà chính nó cũng bết nghề võ gỗ lắm. — Trông thấy tình hình ba đứa trộm như thế liền lấy cái đòn gỗ lớn thường dùng để gài cửa, rồi mở cửa ra ngoài đến nơi hai đứa gian-đồ vừa xáp mặt, chúng nó thấy liền trở hai cái choang lại nhảy đến trước toan đánh, thời tên nầy lấy cái đòn gỗ múa lên và đỡ gạt được khỏi bị chúng nó đánh. rồi cũng liền trở ngọn vỗ khác mà quyết đánh chúng nó cho bị thương; nhưng lạ thay hai đứa ấy nó am-tường nghề võ quá chừng, nó đỡ gạt được cả lại thêm một đứa thứ ba đứng cách xa vài mươi bước vừa xem đánh nhau lại vừa nhắc những ngọn võ gì đáng đánh, ngọn nào đáng đâm, như khi thời nhắc ngọn « quang-âm », khi lại nhắc ngọn « toàn tâm » hoặc ngọn « tản vân » để phụ-trợ cho hai đứa kia đánh cho đắc lực. Bọn chúng nó đánh không lại, một bỏ lên thời chúng nó bảo nhau thảo lui, thời vừa đánh vừa lui, đến nơi bờ rào chúng nó nhảy qua rồi chạy mất ! Khi chúng nó đã nhảy khỏi rào lại còn khen rằng « giỏi ».

Khi chúng nó đi, hãy còn bỏ lại một cái khăn rất lớn có lẽ bọn ấy là bọn đại bợm ở các miền xa đi thuyền đến tăng ẩn ở các gò sông hàm cần nơi Kinh-hành, đến đêm khuya lại đi trộm cắp, cho nên đã biết bao nhiêu bị chúng cay cửa rồi.

Ước sao rằng mỗi đêm mỗi có kẻ tuần phòng ở dưới sông, thời mới khỏi cái hại ấy. Vì ở sông đã không có ai tuần phòng mà lại có lắm nơi kín cho kẻ lẻ lẩy tăng ẩn. Thật là một điều nên quan tâm thay.

VIỆC TRUNG-KỲ

BÌNH-ĐỊNH

Thâm-trọng. — Hôm 29 Septembre đây, người ta thấy một cái đầu và một cái cánh tay một đứa bé mới sinh, nằm ở mé biển sau trường hải An lạo, thì đã lật lấy mà chôn đi.

Chắc là loài dâm ô nào đã vì tình lắng liu mà phải cảng lòng, nay đẻ ra, kỳ thai sản, nó đã liều cái hậu lai của tinh-nương, mà nỡ đem vất đi cho rảnh

Tội nghiệp thay ! đứa sơ sinh đã bị cầm thú ăn hết chỉ còn lại có bấy nhiêu.

Mùa gặt. — Nếu cứ vậy luôn thì hạnh phúc biết bao nhiêu !

Đã gần một tháng, thì trời cứ cho đêm mưa ngày nắng luôn. Vì vậy nên lúa mau trổ, mau chín, và cũng mau gặt.

Hiện nay nhiều nơi đã bắt đầu xách hái ra đồng, mà gặt một vui cười hỉ hả, ai thấy bông lúa sai quả, hột thóc no nê, lượm được một gié, bằng hai ba gié mấy năm trước ; gặt một ngày, hồi công bằng hai ba ngày khi trước. Thật là một năm no nê vậy !

Ước gì trời cứ vậy luôn chừng nữa tháng nữa thì lúa thóc vô bồ vô vựa hết. Chớ sự lạt sớm thì cũng còn phải lư hao nhiều.

Giải thưởng văn về bài ca soạn cho con trẻ ở Ấu-trí-viên

Đề mục. — *Một bài ca « thượng lực họ-hải » để dùng lúc hai hai cho là trẻ Lang khi chơi đùa ở Ấu trí viên (幼稚園), nghĩa là lúc những nơi mà nay mai nọ khuyến khích đến đức sự cần có các lhuốn xe để trông nom con trẻ từ bảy tuổi trở xuống, để cho các nhà có con vì ngăn công việc, không thể tự trông-nom được.*

Giải thưởng. — *Giải nhất : hai cái khăn thêu của Ngô-thị Ngọc-lan nữ-sĩ và một cái biển khắc bốn chữ sơn son thiếp vàng, đáng giá một chục bạc, cũng là tuỳ của nhà nữ-sĩ ấy, còn bốn chữ khắc trong biển thì của hội-đồng điểm-duyệt nghĩ tặng.*

Giải nhì của Chợ-thiện-ảường : một bức thêu bằng vóc đại-hồng, cũng có bốn chữ của Hội-đồng điểm-duyệt.

Giải ba của hiệu ảnh Thụy-ký : một bức ảnh phóng-đại.

Giải tư của M. Hoàng-xuân-Lan là chủ xưởng đúc đồng : một cái lư đồng cũng có chạm mấy chữ.

Kỳ hạn. — *Đến ngày 31 Décembre thì hết hạn thu quyển.*

Quyển thi. — *Muốn cho tiện việc học phách các bài thi, xin nhất luật dùng giấy tây trắng, để nguyên cả khổ rộng, mà viết một mặt, trang trên để lên và chỗ ở, trang dưới viết bài thi, dưới bài xin đừng ký tên. Những bài dự thi, xin bỏ riêng vào một cái phong-bì gián kín, ngoài phong-bì nhớ để cho hai chữ « VĂN THI » thực rõ, để khi nhà báo tiếp được, sẽ cất riêng ra một nơi, đợi khi hết hạn mới bóc. Ngài nào dự thi, xin cứ gửi đến bản-quán, 61-63, phố hàng Bông, Hanoi.*

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các thuốc chữa các bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà lầm ra không đặt được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài tha rộng để có đăng các-đoạn chữa các bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc nào nhé vậy !

« Nhà Sán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi,

Rao hàng,
Ed. Montès,
54, Rue Paul Bert Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SẮN NHIÊN 祭

Tối thứ tư:

HOÀN KIM NGỌ TỬ

Vì lòng thực thà mà gặp nhiều cảnh ngộ hay.

Tối thứ năm :

NGUYỆT ĐIỆN KIẾN GIAI NHÂN

Bán-hội mới chế mặt trăng mọc lơ lửng trên lưng chèng trong có nàng tiên vừa g g đàn vừa hát.

Tối thứ sáu :

CUỘI CUNG GIĂNG

Là một tấn hài kịch rất hay rất buồn cười. Ngoạn mục nhất cảnh thằng Cuội ngồi gốc cây đa ở trên cung giăng.

Tối thứ bảy :

CỨU VẬT VẬT ÂN,
CỨU NHÂN NHÂN OÁN

Nguyện là tấn rất lý thú của một người quen làm quá cho bản-hội, hiện đất thanh bỏ, đủ cả nhời trò cần hát. bản-hội đem hiến liệt-qui, trước là đáng các ngại một sự-tích rất nhỏ rất hay, sau là ý nhờ nhời phẩm-bình qui hóa để phá chính lại.

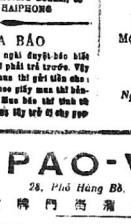

CINÉMA PALACE
(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)
Tuần lễ từ thứ tư 4 đến thứ ba 10 Octobre 1922
Ba bữa ban ngày thứ năm có chớp nhặt chớp tắt 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30
CHƯƠNG-TRÌNH
THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
« CON PHƯỢNG MÁI CON »
Hồi thứ IV
Nghỉ
CAI QUYỀN NGƯỜI TA ĐƯỢC HƯỞNG HẠNH-PHÚC
Hài kịch rất lý thú, chia làm 6 hồi
Hồi IV, V và VI
CÔ LÉKING, NGƯỜI CÔ CHỈ LỚN
Hài kịch chỉ 2 hồi
Sáp chiếu :
Một phim ảnh tuyệt-tác của nghề chiếu-ảnh Đại-pháp
« INTOLÉRANCE »
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

BUÔN TẠI GÓC,
BÁN TẠI NGỌN

Có lời kính đạt để Quý-khách biết Công-ty chúng tôi mở xưởng tại Hải-phòng làm đủ các thứ ghế mây kiểu « Thonet » :

Chaises
Canapés
Fauteuils
Rocking-chairs
Porte-manteaux
Tables et Lits

Quý-khách ở xa cần thứ nào, mua buôn hoặc mua lẻ xin viết thư cho Công-ty chúng tôi sẽ gửi ngay kiểu-mẫu và giá-cả để cho Quý-khách biết.

Marque "LION"

NAM-TÂN
66, Boulevard Bonnal, 66
HAIPHONG
2092

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được biết rõ rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các liệt-qui ông nào mua thì gửi tiền cho bổ không có tiền gửi theo giấy mua thì báo-quán không trả lời. — Mua báo thì tính từ tiền bước nhảy một không lấy trở đi cho đủ

華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
新 八 什 轉 門 商 滬 行 內 河 京 東

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng hiện chúng tôi mới có một bọn hàng rất tốt như : ngọc-thạch, hổ-phách, mặt hue cùng nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.

Các qui-khách có lòng chiếu cố, xin mau đi-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà đi mua cho it nhiều mặc lòng, nhất luật đổi đãi, tinh giá thật rẻ.

Càng một kỳ tàu này, chúng tôi lại mới thêm được vài tay thợ kim-hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu cũ, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, bọ đều làm được cả.

Các qui-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại sin hết sức làm cho các qui-khách mãn-ý mới nghe.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Đến 10 giờ bà lục sự vẫn trong phòng giấy đã nghỉ rồi, mà lại không thấy tên lý trưởng về thì bụng lại càng nghi thêm. Bèn bảo người lại nhà hàng năm Hồ hỏi, coi. Đứa ở chạy đi hỏi rồi trở về nói rằng: ông May đã thôi ở nhà hàng năm Hồ vì nó đã trốn đi rồi.

Bắt tên May lại thì trước mặt bà lục-sự, tra nó nói rằng.

Thưa bà, tôi nói lộn rằng tàn đã tôi Châu-đốc, chớ thiệt là nó còn ở Châu-giang, vậy xin bà cho tôi 2 cắt đặng tôi đi xe kéo mà đi mua sớm mai giờ tôi đi kiếm cùng bắt mà không ra. Bà lục-sự liền đưa cho nó 2 cắt nhưng mà từ đó không thấy đội mỗi chi cả.

GẦU XÚC TÓC THƯỢNG HẢO HẠNG :
Dùng nó sạch dầu — Mượt tóc
Tốt tóc ra — Mất gầu
Các quí-khách đến thử hút xin cứ bảo cho thì đến nay
Chai thật đẹp. . . 14 fr. 50
Chai lớn . . . . . 6 . 00
Chai nhỏ . . . . . 3 . 75
Mua sau chai thì được giá hạ
BÁN TẠI:
GRANDS MAGASINS RÉUNIS
(Nhe Gá-đa cũ)
Trên phố số bảy 59 chợ
2074

Nhà Bán-đồ « TẤM-TẮM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ lúc mới sáng.

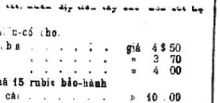
NGÀI NÀO MUỐN THỬA BỐ GÒ THAM VÀ TRƠN THÌ XIN ĐẾN HIỆU
利 THUẬN-LỢI 順
37, phố Hàng Mã-Mây, Hanoï
Hiệu tôi làm được và vẽ được đủ cả các thứ tủ, bàn ghế kiểu tây, kiểu ta, kiểu tàu, vân vân.
NGUYỄN VĂN-THUẬN
SCULPTEUR
37, Rue des Pavillons Noirs Hanoï
2094

THUỐC LẬU SANTAL MONAL

Sự sống buồi ở bệnh lậu thường hay làm cho cau có, ở trong đường tiểu-tiện, bàng quang quá thêm vì làm cho một mực lên ở các cơ-quan ấy nữa. Vậy thì thuốc là khử chữa các bệnh nóng buốt mà đã lắm nhiều vào các cơ quan ấy, song dùng thuốc Santal Monal thì thực là dễ khỏi, vì thuốc này điều-trị ở trong, khi uống vào thì làm lắn với nước tiểu mà thành ra xanh và rỏa rấy những vật bẩn tử sinh ra bởi sự nóng buốt.

Khi mới bắt đầu có mủ mà dùng ngay thuốc Santal Monal thì bớt đau đớn, bớt sưng, bớt buốt, và không cần tăng bệnh lên được nữa. Phải nên biết rằng vì sự nóng buốt thường hay sinh ra đau ngọc hành, bàng quang, quả-thận, và chuyển sang các cơ-quan khác mà có thể sinh ra bệnh nặng được. Thực như vậy, cái sự nóng buốt ấy lại cần chuyển sang chân huyết, lên sang qua thận mà sau lại chảy lên đến tâm can ấy được nữa.

Vậy thì khi mới bắt đầu có mủ phải nên các mà uống ngay bằng thuốc Santal Monal, chớ thể mới có thể khỏi hẳn được, mà không hại gì đến sức khỏe cả, và mới có thể sạch ranh việc lắm được.

Ở các nơi bán-thuốc lớn đều có bán cả.
2054

MUỐN CHO CHÓNG HẾT
Bán hết trong một lần đừng để được thì muốn đợi tiền xây sau mới xét hạ giá bán cho chóng hết
Giờ thứ sau này xin quý Khách chiếu-cố cho.
Đồng hồ đeo tay tối thay giờ 10 năm . . . . . giá 4 $ 50
— — . . . . . » 3 70
— — . . . . . » 4 00
Đồng hồ đeo túi về kiểu máy kỉ mà 15 rubis bảo-hành 10 năm, tay máy thực tốt giá mỗi cái . . . . . » 10 . 00
Những đồng hồ này đều có giấy bảo-hành giá để là cả tiền trước.
TONG YUNE TAI
2020 49, phố hàng Ngang Hanoï

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ
Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư
Ở ĐƯỜNG CHARNER SỐ 62, SAIGON
Giá mua đồng niên 8 $ 00
Là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho tất cả mọi người
Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem lời lẽ nói rất dễ dàng lý-thú.

PHONG-TÀI
HIỆU ANNAM ĐÓNG GIẦY
55-45, phố Xe-điếu (Rue des Pipes) Hanoï.
Kiểu đẹp! giá rẻ!
Có catalogue riêng, quí-khách muốn xem xin viết thư đến hỏi sẽ gửi biếu.

2064

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỌP
CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM
Ed. MONTÉS
Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54
HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế
THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt
THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai
Khi lượt mới uống thuốc này phải xin đem quan Bác-sĩ người Pháp thì mới có thể mua được.
Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ
Thuốc ấy rất hay chữa được mọi thứ bệnh nhiệt lậu rất có công hiệu, mà lại không nhức lắm.
Mấy thứ bán-hiệu hay bán :
Các thứ thuốc nước đóng lọ tốt để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm-gió 1 $ 00, trị bệnh Giang-mai
Thuốc ho-gió SIROP PECTORAL để ho, bổ-mũi.
Thuốc lão chỉ người lớn dùng được thôi
Thuốc lậu hiệu MONTÉS
thuốc nước = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thạch = 0 $ 90 một chai
Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ : uống thuốc cachets antiseptiques đã thử thuốc blennorricide của Bác-học-sĩ nào nhiệt, thuốc này đã chữa được rồi rất mạnh bạch lậu.
Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay là thì kinh lâm đau bụng mình nặng, nhức đau lưng, sản ruu, uống thuốc này đều mau lấy lại mau tốt trong mình đã thấy liền.
ĐỒ BUỘC THUỐC
SỬ DỤNG ĐỒ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC
ĐỒ MO-SÊ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc Citrate và thuốc Bromure
Bán cuộn và bán bao-kin
Bán cất và hàm lỗ
« THUỐC DÉRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre
Trị bệnh giang mai: bất kì mới hay cũ. Dùng thuốc này phải tiêm nhiều thuốc này cho tới mạnh. Dùng thuốc khác thì rằng cần phải uống thuốc này thì mới chắc khỏi hẳn được. Thuốc này rất hay, rất quí, vì chẳng loại gì dễ sợ bệnh đau, lại 30 năm cho người có bệnh.
Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì mua một chai lớn litre. Giá có 2 $ 00 mà thôi.

Một tin mừng cho các hiệu xe
Công-ty động xe « SOCIÉTÉ FRANÇAISE DE TRANSPORTS », 7, Boulevard Bobillot, Hanoï một có hàng bảo Pháp cho nhiều tầm, bán ba tới 50 %, xin tin giá hoàn như sau này

		Trước đây	Bây giờ
Pneu xe cao-su	mỗi chiếc	25 $ 00	14 $ 00
Vành bánh khoan rời	— cái	12 00	7 00
Tay hoa cổ mũ 5c	— chiếc	13 00	4 00
Dip tây	— cái	15 00	8 00
Vải cà cuống rộng 1 m 20	— mét	3 20	2 60
Vải áo đông tây	— mét	3 00	2 60
Lốp M chelin	— cái	15 00	13 00
Ruot Mi-chelin	— cái	6 00	4 60

Còn nhiều thứ hàng nữa cũng có hạ giá, nhưng nên học xuống dưới 7 francs thì lại tính giá khác.
Cứ viết thư hỏi: PHÁP-THƯƠNG VẬN-TẢI HỘI
2068 Số 7, carré ong Y-viện - Giây nói số 73.

TAM TÍNH Y QUÁN
Điều chúng tôi nay có thầy thuốc ăn mạch, biết thực hư bản chiếc, trị bệnh biết nội ngoại căn nguyên, hoàn tán cao đơn, chẩn luyện tinh tế, hiệu nghiệm lắm lắm, dẫu những cực nguy cực trọng, mà số sống phần còn, chữa chẳng được khỏi sinh khiến tử, giảm có lấy phải giá, nghèo chúng quí tử giúp đỡ cho thuốc khỏi, xin quý-khách nhận kiệu Tam-Tinh-Y Quán ở phố hàng Mã Mây, số nhà 91, Hanoï.
Xin kể các bệnh như sau này :
Nội thương ngoại cảm chư bệnh, thai tiền sản hậu chư bệnh, tiêu nhi cam kinh tả lỵ kiết-lỵ, tinh trị bịnh, niên tàn vô-dương bất hoà dâm suyễn, phụ trăng có chương phương thấp, bất toại, đau mắt mờ mắng, sâm nứt mũi tinh gì tinh, lậu tinh, hạ tinh, bạch chọc, hạ cam, chí, dương mai, đau bà kinh nguyệt bất điều, khí hư huyết hư, bạch đái, tích đái.
Thuốc tiên dược hiệu, giá :
Một chai thuốc nước thứ 1 $ 50
Ống thứ 0 50
Một hộp thuốc cáo 1 00

NHỮNG ĐỒ TƠ LỤA
HIỆU
C. J. BONNET
LÀ TỐT HƠN CẢ
PACHOD Frères & Cie LYON
2060

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN
Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy
Để các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu
Bản-cọn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tây ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.
Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2048

Société des Phosphates du Tonkin
Bureaux et Usine à Haïg-Haïphong
BÌNH CẢM THÂN — Chúng tôi kính trình cáo quí khách hiểu rằng chúng tôi mới bắt được mấy người chủ quê mua tre đem về nhà để đốt cái lấy tiền phốt-phát (phosphate) giá cũ bán và bán giá rẻ hơn giá Phốt-phát thật.
Bột phốt-phát thì bao giờ cũng nhỏ hơn các thứ bột khác, không có thứ bột nào nhỏ bằng.
Vậy cốt quí khách nên mua phốt-phát, đừng nên tham rẻ mà mua phải phốt-phát giả, và nên cần thận để bao phốt-phát ra xem, nếu thấy bột không được nhỏ thì đừng nên mua.
Nếu mua Phốt-phát mà ngại hoặc là giả thì nên gởi mẫu đến cho chúng tôi thử xem. Song nếu ai biết được người bán phốt-phát giả mà mách bảo cho chúng tôi biết, chúng tôi sẽ thưởng 20 $ 00.
Giá PHỐT PHÁT. — Phốt phát bán tại nhà máy ở Haïphong giá như sau này :
20 $ 00 một tấn (là tonne de 1000 kilos) hiệu « PH. 19/21 ».
18 $ 00 — — hiệu « PH. E ».
16 $ 00 — — hiệu « PH. E ».
Phốt-phát hiệu « PH. 19/21 » để bón ruộng đất nào, đất mặn.
Phốt phát hiệu « PH. E » để bón ruộng đất ngọt. Bột phốt phát hiệu này thì nhỏ hơn bột phốt-phát hiệu « PH. 19/21 ».
Phốt phát hiệu « PH. E » để bón ruộng đất chua, đất mặn thì lại càng tốt lắm.
Phốt phát hiệu « PH. E » này là một thứ phốt phát chúng tôi mới nhà ra có nhận lấy mấy thứ bột Potasse. Bột tạt ở bến Tây đem sang.
Dùng thứ phốt-phát hiệu « PH. E » này mà bón các thứ rau (légumes) thật là Bắp cải thì tuốt lá tốt lắm.
CÁCH DÙNG : Mỗi một mẫu vải bón hết là 200 cân tây vải trước năm mười ngày rồi cày ruộng được hay cày trước năm mười ngày rồi vải phốt-phát chúng đượng.
MUA LẠI BAO KHÔNG. Bao gai không (sac en jute vide) bây còn lành lặn mà đem lại giá tại nhà máy ở Haïphong thì giá mỗi một cái là một hào chỉ 0 $ 10) Nếu bao rách và hư không thì chúng tôi không nhận nữa.
Các quí khách cần hỏi sau điều gì nữa thì xin cứ lại hỏi giấy chúng tôi ở tại nhà máy ở Hải-Lý Haïphong, chúng tôi sẽ tin tiếp, hay gửi giấy đến cho chúng tôi sau có giá lời ngay.
2058

No 201
TÁI-SINH-DUYÊN
(Sư-tích Mạnh-lệ-quân)
NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Nói xong, truyền nội giám cuốn rèm châu lên, thấy hôm ấy trăng thanh gió mát, hoa thơm ngào-ngạt. *Lệ-minh đường* tấn rằng :

— Các đóa hoa mẫu-đơn có bóng trăng chiếu xuống trông khác nào như một tấm tạp bạch.

HỒI THỨ LXV

Vua *Thành-tôn* thấy *Lệ-minh-đường* khen bạch-mẫu-đơn, mới phán bảo rằng :

— Tiên-sinh nên để chơi một bài thơ

Lệ-minh-đường vâng mệnh. Nội-giám đưa nghiên bút, *Lệ-minh-đường* cầm bút thảo ngay một bài. Trên viết mấy chữ : « *Đề bạch-mẫu-đơn thi* » nghĩa là bài thơ vịnh hoa mẫu-đơn trắng (1).

Vua *Thành-tôn* xem xong, khen rằng :

— Bài thơ vịnh bạch-mẫu-đơn này rất hay, nhưng sao bằng-mẫu-đơn tiên-sinh lại không vịnh đến, hà chẳng bất-công lắm ru !

Lệ-minh đường nói :

— Có khó chi điều ấy, kẻ bệ-thần xin vịnh thêm một bài nữa (1).

Lệ-minh-đường viết xong, nội-giám đệ trình nạp-lên. Vua *Thành-tôn* khen rằng :

— Bài thơ bạch-mẫu-đơn câu nào cũng nhập thần cả mà bài thơ hồng mẫu-đơn này lại biến-ảo đi một lối, thật là bậc thiên-tài ! nên thưởng 3 chén rượu.

Lệ minh-đường sụp 3 chén rượu, đứng dậy xin cao-từ. Vua *Thành-tôn* lưu lại mà bảo rằng :

— Trăng thanh gió mát như đêm nay, thật là « Nhất khắc thiên kim », hà-tất lại vội-vàng cáo-từ, nên ổng cho thật say mới phải.

Lệ-minh-đường lại nâng rượu một hồi nữa. Đây giờ đã gần sang canh 3. *Lệ-minh-đường* say rượu, mặt đỏ như cánh hoa đào. Vua *Thành-tôn* lòng xuân phơi phới, không thể nhịn được, cười mà bảo *Lệ-minh-đường* rằng :

— Cái dung-mạo tiên-sinh thế kia, thảo nào mà Trang-hiếu vương nghĩ lắm nói cán, cứ bảo tiên-sinh là nữ-

(1) Cũng là một bài thơ tám tuyệt diệu, không thể dịch vội được, xin khất các ông giả cứ đến kỳ mới bán sẽ « *Tái-sinh duyên* » này sẽ dịch.

lưu mà cải-dạng nam-trang đó. Giờ-ơ ! lầm cũng điên-rồ như vậy thì chẳng hay tiên-sinh có thương trẫm được không ? Hãy giờ đêm đã khuya rồi, ta ở đây đồng-sàng, rồi cùng nhau bàn quốc-chính.

Nói xong, truyền nội giám về bảo cho người trong các biết rằng đêm nay *Lệ* thừa-tướng sẽ ngủ lại đây, bắt-tất phải chầu-chực. *Lệ-minh-đường* nghĩ thầm : Kui nào ta lại chịu thất tiết. Nước khác mà gặp cảnh này thì nên không thất tiết, cũng phải liều mình quyên-sinh, nhưng ta đây sẽ có mưu kế.

Lệ-minh-đường nghĩ vậy, mới hầm hầm nổi giận mà bảo nội-giám rằng :

Nhà người chớ truyền chỉ vội, ta sẽ về các bây giờ.

Nói xong, liền tâu với vua *Thành-tôn* rằng :

— Kẻ bệ-thần một mực công-bằng, không tư-vị ai, chỉ vì tuổi trẻ quan cao, cho nên chúng ghét mà bày ra câu chuyện nữ-lưu cải dạng. Nay bệ-hạ cũng nói như thế, kẻ bệ-thần còn giáp quốc-chính sao được, chỉ nên cáo quan về ẩn cho rồi. Vả vua tôi đều tuổi trẻ, lại cùng nhau đồng-sàng, tất-nhiên người ngoài phải chê-nghị, bảo kẻ bệ-thần vì ô-mị bệ-hạ mà được hiển-quí thì bệ-hạ thành ra một ông vua thế nào.

Vua *Thành tôn* nói :

— Trẫm nhân muốn bàn quốc-chính, cho nên lưu tiên-sinh ở lại đây, chứ thực không ý gì khác. Nếu tiên-sinh có phải nữ-lưu thì tức là vợ Trang hiếu-vương, khi nào trẫm dám bậy-bạ Tiên-sinh từ-chối, lại càng thêm tai-tiếng.

Lệ-minh-đường nói :

— Muốn bàn quốc-chính thì xin thắp đèn ngồi bàn, chứ đồng-sàng thì bàn sao tiện.

Vua *Thành-tôn* nói :

— Ngày xưa vua *Quang-Vũ* đời *Hán* cùng *Nghiêm-tử-lăng* cũng ngủ một giường, nghiêm thu ai cũng khen là vua tôi tương-đắc. Tiên-sinh cứ ngủ đây, nếu người ngoài có dị-nghị gì thì trẫm quyết trừ trẫm.

Bấy giờ vua *Thành-tôn* cầm lòng không được, mới gio tay nắm lấy vạt áo bào của *Lệ-minh-đường* mà bảo rằng :

— Tiên-sinh cứ ngủ đây !

Lệ-minh-đường giật áo bào ra, rồi cất to tiếng mà rằng :

— Vua tôi tiếp đãi nhau, nên phải giữ lễ-phép. Nay đêm hôm khuya khoắt, bệ-hạ cưỡng bắt kẻ bệ-thần ngủ đây. Hai vua tôi đều trẻ tuổi cả, chẳng người ngoài bảo rằng vì kẻ bệ-thần khéo ô-mị mà được làm đến chức thừa-tướng, kẻ bệ-thần dẫu chi-ngo, cũng quyết không dám vâng mệnh.

Vua *Thành-tôn* thấy *Lệ-minh-đường* nghiêm sắc mặt, có ý tức giận, biết là không thể phạm được, mới đổ dậy mà bảo rằng :

— Thôi trẫm xin lỗi, tiên sinh chớ lấy làm nghĩ. Trẫm chỉ ngại về nỗi đêm khuya đường xa, cho nên phải lưu tiên-sinh lại, nay tiên-sinh muốn về thì về chứ sao !

Nói xong, truyền nội-giám thắp đèn lồng đưa *Lệ-minh-đường* về nội-các. Khi *Lệ-minh-đường* về khỏi rồi, vua *Thành-tôn* cầm các nội giám không ai được tiết-lộ việc ấy ra cho ngoài biết. Vua *Thành-tôn* nghĩ thầm: sao thế-gian lại có được người kỳ-nữ như thế này ! Không sợ quyền-thế, không tham phú-quí, thật là đáng kính ! Trẫm thật đã nông nổi quá, cho nên mà không được ý gì. Vừa rồi may mà trẫm để cho nàng về các, không đến nỗi thất thể-diện, đó cũng là một điều trẫm tri-ơn. Cứ xem ra thì người con gái này khó phạm, nhưng để có cái tài sắc ấy khi nào trẫm chịu người lòng. Từ nay trở đi, trẫm chỉ nên đối đãi với nàng rất tử-tế, học may nàng có hồi tâm chăng. Đêm hôm ấy, vua *Thành-tôn* ngủ tại *Thiên-hương-quán*.

Lại nói chuyện *Lệ-minh-đường* về các, vào phòng yên-nghỉ, mở xem những bài thơ của vua *Thành-tôn* khen ngợi mình, nghĩ thầm : thánh-thượng thật giống đa-tình, nhưng đêm nay không đành cố giữ ta, cũng là mộ điều đáng kính. Thánh thượng nồng phi tâm-cơ mà thôi, chứ khi nào ta lại chịu thất tiết. Từ nay trở đi ta không nên vào ngủ ở trong các nữa, kẻo có ngày sinh ra tai-vạ.

Sáng hôm sau, *Lệ-minh-đường* về phủ, bước vào trong phòng, trông thấy nàng *Tố-hoa*, liền khẽ-khích cười. Nàng *Tố-hoa* ngờ mà hỏi rằng :

— Có việc chi mà tiên-sinh hoan-hỉ như thế ?

Lệ minh-đường thuật chuyện cho nghe. Nàng *Tố-hoa* nói :

— Dung-mạo tiên-sinh đẹp là thường, thánh ra để được lòng người. Nay thánh-thượng đã biết là nữ-lưu thì ta nên nghĩ cách từ quan mới được.

Lệ minh-đường nói :

— Bất-tất phải từ quan. Thánh-thượng đều biết là nữ-lưu, nhưng không đến nỗi như vua Trụ thuở xưa mà cần-cỗ vô đạo quá...

(Còn nữa).

Certifié l'insertion
Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn
Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN